

УЧИЛИЩЕ.

ЛИСТЪ ЗА УЧИТЕЛИ, РОДИТЕЛИ И ДЪЦА.

Гюргево 29 Марта 1874.

Броѣ 2.

УЧИЛИЩЕ излиза два пѣти на мѣсеца, и пѣлѣтъ съ притурка. Годишна цѣна прѣдплащана гр. 25, а безъ притурка едно сребарко меджидіе.
За друга царщина, отъвѣзъ нашеско франга 8, или двѣ рубли.

Писма, дописки и спомоществованіята са исирацать право до уредничеството, или до книжарницата на Г-да Хр. Г. Дановъ и С-іе въ Русчукъ.
Писма неплатени на пощата не съпріети.

Год. IV.

Учителството е майка за възрожденіето на единъ народъ; отъ изученіето и доброто възпитаніе на младежитъ зависи и добруваніето на този народъ.—

ЛОШЕТО ВЪСПИТАНЕ НА ЧОВЪКА ВЪ ПЪРВИТЪ ГОДИНИ НА НЕГОВІЯ ЖИВОТЪ.

(Отъ Д-ра Бова.)

Сѣки недостатъкъ у дѣтето, вкорѣнешъ отъ лошевитѣ привички, когато подрасте, става злосторникъ; а на сичко това причината е възпитането, що е шолучилъ човѣкъ отъ малка. Хората са пераждатъ нито прѣстѣпници, нито добродѣтели, а ставатъ такира само отъ възпитането. И зато сѣки истинно-образованъ човѣкъ, винаги ще глѣда на прѣстѣпника като на единъ злочестенъ, който наистина не е до толкозъ кривъ у своето прѣстѣплене, колкото неговитѣ първи възпитатели. Не сѣдятъ право онія, които укривяватъ човѣка, че той не билъ са възпиталъ добръ въ училището, безъ да са вглѣдатъ на неговото дѣтско възпитане. Най-прилично врѣме за възпитането на

човѣка е до четвъртата или шестата година. Но за жалость, повечето родители, увѣрени отъ себѣ си, че сък исцѣлили съвършено своята длѣжностъ, като даджтъ дѣцата си на учене, нито мислятъ че въ училището са образува само умѣтъ, а същото нравственно възпитане трѣбвало да са извърши у дома. А това възпитане принадлежи особено на майката, която има на дѣтето толкозъ вліяне, што сичкото възпитане на човѣка са извършва на майчинитѣ му колѣни. Взростнѣй човѣкъ може да привикне на нѣкое си добро, но да са възпита както трѣбва, това е невъзможно. И тѣй: майки, възпитвайте своитѣ дѣца у време изапо мнете думитена Жанъ Поля, който говори: „достойна за прѣзрѣне е оная жена, която не умѣе какъ да са възпита дѣцата!“ Но, разумѣва са, за да бъдете такъвизъ, да дадете добро възпитане. по напрѣдъ віе сами сте длѣжни да бъдете добръ възпитани, да живѣте и да постѣпвате като разумни същества.

Но защо повечето дѣца биватъ похабени юще отъ малки, и защо въ учителскитѣ рѣцѣ тѣ биватъ малко или много непокорни и нѣравствено вироглави? За това, че първитѣ имъ въспитатели, особено майкитѣ, намиратъ са въ таквъ заблуджене, щото когато порасте дѣтето и му стигне умътъ, та настане врѣме да познава доброто и злото, когато много майки, увѣрени мислятъ, че дѣтето са ражда съ извѣстнитѣ породи или добродѣтели, безъ да смѣтатъ повече, че дѣтето са развива отъ само себѣ си. За зла честъ тѣ никакъ не знаятъ, че разумътъ не дохожда никакъ отъ каквъ да е опрѣделенъ разумъ, но съ първото мгновеніе на живота са развива въ главния мозъкъ, чрезъ впечатленето на чувствата. Се тѣй незнаятъ, че отъ новорожденото дѣте, както и отъ мѣкия востъкъ може да са ваправи какво годѣ добро или зло, т. е. въ каквито рѣцѣ испадне: въ рѣцѣтѣ на искусния художникъ или невѣщій работникъ. Но на сегашното време, у първото въспитане на човѣка, главната роль играятъ родителитѣ и учителитѣ, дордѣто нѣкои си мислятъ, че сичко ще са свърши въ училището. А спорѣдъ тѣхното мнѣніе прѣдполатъ си юще, че дѣцата са похабяватъ въ училището, за което родителитѣ обвиняватъ горкитѣ учители; а никакъ себе си. Отъ таковато съсловіе родители са срѣщатъ на сѣки раскрачъ, хора по богати, които не ка ги наречемъ *чорбаджійска пасмина*.

Колкото за способноститѣ на дѣцата обикновенно у насъ сѣдятъ съвсѣмъ лъжливо, като вѣрватъ, че тѣй имъ било подадено, но съвсѣмъ не мислятъ за условіята, какъ е живѣло дѣтето до това врѣме, дордѣто неговитѣ способности станятъ заблѣжителни. Ако разгледаме добръ това обстоятелство, то ще да видимъ, че въ първитѣ години на дѣтскія животъ сѣ са срѣщали такива моменти, които му произвели голѣмо впечатлене и послужили за развитіето тѣй нареченія талантъ.

А отдѣ са наченва дошето въспитане на дѣтето? Носенето се на рѣцѣ,

друсането, бавенето съ пѣсни и т. д. дору и самото малко дѣте твърдѣ сккоро тѣй привикнува на тѣзи движенія, щото крѣщи, плаче, ако го лишаватъ отъ таковитѣ. Тѣй както домашнитѣ тойси-часъ побързватъ да умиратъ крѣсливото дѣте, и зематъ да го носятъ пасамъ нататкъ, то дѣте, малко шомалко са приучава да плаче за да шпостигне своето желане. И тѣй става своенравно, непокорно и упорито, и щомъ малкото дѣтенце са усмирява само отъ носенето, знай, че са е извопачило; тогава е потрѣбно колкото са може по-скоро да го отучимъ отъ това глезене, като го оставимъ спокойно да са търкаля и плаче колкото щце, а напѣтъ да му доняплѣскаме и дишника. Нека бѣде знайно на сичкиитѣ майки и това, че причината да плаае доброто и здраво дѣте, бива отъ следующитѣ: 1) недостигането на кърмата,—дѣтето тойси-часъ мѣква щомъ го накърмятъ; 2) мокритѣ и студени пелени, на които въ промѣнуването на сухи и топли, плачѣтъ завчасъ прѣстава; 3) напѣненето въздухъ въ червата, отдѣто ставатъ болѣшки, и щогава кластиръ отъ топла вода и тррпене по коремтъ, дѣтето са успокоява на часа.

Не трѣбва да забравяме, че човѣкъ въ първитѣ години на живота си, ксогогато неговата мозгова дѣятелность юще не е пробудена съ впечатленіята на чувствата, живѣе съвсѣмъ безсъзнателно и че неговитѣ движенія и плачъ сѣ често автоматически (произвѣдени отъ рефлексъ). Само помлека-лека отъ повтаренитѣ впечатленія на нервитѣ, осѣщаніята и главниятъ мозъкъ, следователно отъ привыкнитѣ са образува чувство на пріятность. Дѣтето не може да са приучи скоро да различава отдѣлно впечатленіята Не трѣбва юще да забравяме, че дѣтето въ сичкія си животъ присвоява впечатленіята често и по-напрѣдъ, дордѣто не го имаме юще за неспособно да ги привиква.

Ако ли майката слуша плачѣтъ ина дѣтето и прави сичко по волята му, то съ това го приучава на опорность.

и своенравие. А при това много родители са още гордѣятъ съ таковото своеволие на своитѣ дѣца, като го считатъ за *твърда воля*, и искатъ да му пригояватъ у сичко. Въ такъвъ случай не е чудно, че такива дѣца правятъ това щото имъ е угодно, че силата на тѣхната воля не сочи къмъ желане да правятъ добро; а за покорность и послушане, у които стои първата дѣтска добродѣтель, нито искатъ да знаятъ; сѣга само да са вглѣда нѣкой на своеволното могущество у плачливитѣ дѣца, които завладѣли сичкитѣ домашни до толкозъ, щото ги направили да имъ бѣждѣтъ покорни роби. Като е тъй, то при таковото възпитане, какъ може да са вложи у дѣтето начало на истинска воля, на самостоятелность и твърдость у характера? — Повечето дѣца са похабиватъ и отъ твърдѣ старателното и се въ очите глѣдане на родителитѣ имъ; такива не само че са приучаватъ къмъ несамостоятелность, слабощество и властолюбие, но още са отучаватъ отъ самопожертване и способность да правятъ какво-годѣ добро. Злѣ струватъ оня възпитатели, които не приучаватъ дѣцата, щото да надвиватъ на сѣкакви неприяности, болезни и отвращенія въ нѣкои си нѣща. У такъвъ случай, съ таковото отношене, можемъ да речемъ, какво повечето отъ възпитателитѣ и сами сѣ похабени хора, които даватъ на дѣцата твърдѣ лошава примѣри. Не трѣбва да забравяме, че подражането у дѣцата е толкозъ голѣмо, щото тѣ твърдѣ скоро присвояватъ и лошевого, и хубавото отъ оня хора, които сѣ около тѣхъ. „Примѣрь, примѣрь! безъ него нищо неизлазя отъ дѣтето . . .“ (Руссо). Ако бѣде слугата ви лакомъ, лѣжливъ и измамникъ, то какъ може вашето дѣте да са научи добро? Се тъй не е хубаве при едно малко падаше или разболяване на дѣтето, да земемъ да го окайваме и оплакваме, като го обвивемъ съ сълзи и много милванія; въ такъвъ случай по-обрѣ е да са необръща явно внимане, или да са говори прѣдъ него съсѣмъ друголяче. . .

А това дѣто дѣцата са научаватъ отъ малки на прѣструване, на лѣжа и такива други нехвелищини, заблѣзано е, че таковитѣ пороци биватъ повечето отъ лакомство, за което едно дѣте са приструва на болно, друго прибѣгва къмъ измама или глѣда да откраде; а родителитѣ необръщатъ никакво внимане на това, като го считатъ за нищо и нито мислятъ да го отучатъ. Но най-голѣмий недостатокъ у дѣцата е непослушането, безъ което за зла честь, рѣдко биватъ дѣцата. Наистина, ако нѣкои си и да послушватъ сѣгисъ тогисъ, но и то безъ никакво щение, или слѣдъ толкозъ повторителни зарѣчванія, а много ижти и съ мѣмране или ако му са даде нѣщичко за награда. Но отдѣ са заченва таковото непослушане, що служи отсѣтнѣ за голѣма прѣчка къмъ погаташното възпитане на дѣцата? За това че майкитѣ отъ самото начало тъй си научаватъ. Намѣсто да имъ възбраниватъ за да не правятъ неприличнитѣ, то са шегуватъ съ тѣхъ или са смѣятъ, а послѣ пакъ имъ зарѣчатъ ушь да не правятъ други ижтъ. . .

Тукъ пѣма да са простираме да говоримъ повече върху лошевого възпитане на дѣцата. Само ще кажемъ въ заключене още веднѣжъ, че доброто основане на човѣшкя животъ трѣбва да са положи отъ 4—6 години — у дѣтинството. Слѣдъ това никакво наказание не е потрѣбно, защото за добръ възпитаного и послушно дѣте доста сѣ едни кротки съсѣтванія. Но за да могатъ са отглѣда таквиъ добри дѣца, а послѣ да са прѣдадѣтъ въ училището, за по-нататѣшното имъ развитіе на ума, сърдцето и волята, нужно е домашното възпитане, особно майчиното, което трѣбва да бѣде у насъ съсѣмъ друголяче, а не както е бивало до сега. И тъй ний сме съгласни съ мнѣніето на единъ ученъ, който говори:

Дайте ни по добри майки, и у насъ ще бѣждѣтъ по добри и хора.

I ПОДЗИТЪ ОТЪ ПРОЧИТАНЕ.

1. *Прочитането ни снабдява съ материалъ за приятни и полезни разговори.*

Они, които нѣматъ повнание отъ разни книги, безъ съмнѣніе сѣ доста къси въ мислитѣ си. Тѣ знаятъ само онова, което са слушавали прѣдъ очитѣ имъ и въ събѣдството имъ, т. е. какво има на тържището (пазара), празници и тѣсни слухове, скандални Халими, и разни безумни приказки. — Това е кръгътъ на тѣхното знаніе и това сѣ прѣдмѣтитѣ на разговоритѣ имъ. Тѣ нѣматъ никое важно нѣщо да кажатъ, защото незнаятъ нищо полезно. Разговорътъ имъ е въ прости бабински приказки. Отъ това е дѣто невѣжитѣ вѣрватъ и прѣскатъ лъжливи извѣстія; отъ това е дѣто тѣ сѣ склонили да зафатятъ и да обезчестяватъ събѣдитѣ си; отъ това е дѣто тѣ издирватъ скришнитѣ исторіи на личности и домоцадія, и распрѣсватъ по вънъ сички безчестности. И толкова безмѣстни и срамни биватъ тѣхнитѣ приказки по нѣкога, щото никой здравоумень човѣкъ не може нито да ги слуша, а не и да ги говори.

Тѣ мислятъ и са разговарятъ за тѣхъ нѣща, защото не знаятъ какъ другоаче да говорятъ. Но нека са научатъ съдържането на разни полезни книги, нека увеличатъ кръга на своето знаніе и да разширятъ своитѣ умствени мишнія, и тогава ще видишь, че днешнитѣ имъ разговори, съ които са наслаждаватъ въ простотата си, щѣхъ да имъ са видятъ като безумни дѣтски работи, и отъ срамъ щѣхъ да ги отхвърлятъ.

Това заслужва вниманіе. Сичкитѣ хора обичатъ да са разговарятъ, и много отъ приятноститѣ въ живота ни са добиватъ чрѣзъ разговори. Колко важно е тогава да бждемъ възможни да са разговаряме разумно и деликатно, да земемъ часть и да бждемъ интересни въ единъ разговоръ, който ще може да просвѣщава и да облагородява ума, да възвишава сърдцето и да украсшава характера съ знаніе и добродѣтел. Нѣкои човѣци естествено са надарени съ подадене за приятни разговори, но сѣкой може до нѣкадѣ да добіе тѣзи способности, или, по-добрѣ да кажемъ, да я обработи. Но да са добіе това, необходимо нуждно е да имаме добри познанія отъ книги. Тѣ сѣ съкровището на знаніето; прочитаніето е ключътъ, който ни отваря онова съкровище и ни прави притежатели на това знаніе. И веднажъ като го придобіемъ, то вече е наше за сѣ-

кога. Ние постоянно ще можемъ да черпемъ отъ него, и то не само за нашето си спокойствие и напрѣдваніе, но и за доброто на другитѣ.

2. *Вкусътъ за полезно прочитаніе заглава отъ развратъ.*

Подиръ Божій страхъ, който естествено е всаденъ въ сърдцето на сѣкого, нищо друго не е толкова добъръ зашителъ противъ разврата и развалитѣ, колкото е любовта за добри и полезни книги. Добритѣ книги са държатъ рѣка за рѣка съ религіята и добродѣтелта. Тѣ събуждатъ чувството ни за дължностъ, откриватъ отговорността ни, уякчаватъ добритѣ ни начала, закрѣпятъ полезнитѣ ни навици, възбуждатъ на любовъ за сичко що е право и полезно, за сичко което е благородно и деликатно, ч ни учатъ да глѣдаме съ презрѣніе къмъ сичко, което е ниско, безумно и развратно.

Както е съ молитвата, тѣй е и съ прочитаніето добри книги; или ще спрѣмъ да не грѣшимъ вече, или ще прѣстанемъ да ги прочитаме. Никой развратникъ не обича да прочита добри и истинно полезни книги а на противъ, онзи, който обича прочитането, напрѣдъко може да испадне у развратността. Съ прочитането човѣкъ са избавя отъ сѣкакви искушенія, на които инакъ щѣше да бжде изложенъ. Той не губи врѣмето си въ празни и безумни разговори, но са зашмава съ вниматели издирванія на богатата природа. Той прочита и приготвя са за истински човѣкъ, за достоенъ синъ на отечеството си. Намѣсто да са завира по тѣмнитѣ мѣста, що водятъ човѣка къмъ развала, на мѣсто да са скита по игране на книги, билиарди и други такиви укавенето, — той сѣдне на си прочита и придира богатството на великитѣ съкровища на природата. Отъ сичко това той са наслаждава дѣто и да бжде. Чрѣзъ книгитѣ, той са разговаря съ най-великитѣ философи, живи и умрѣли, слуша мадритѣ имъ съвѣти и наслаждава са душевно. Това го прави да заборава сичко що е нехвело, а да са стрѣми къмъ сичко, що е хубаво и благородно.

(„Напрѣдъкъ“ книж. втора)

ВѢНОТО (ЗЕСТРАТА.)

Употрѣленіето на вѣното може да изчезне единъ день. Нѣ трѣбва да припознаимъ, че когато са е ввело то въ обичаитѣ, било е знакъ на голѣмъ успѣхъ въ състояніето на женитѣ. Съ вѣното си младата мома купува ибъкакъ си мъжа си. И единъ честешъ, нѣ сиромашъ момѣкъ, като са ожени за мома съ

богата зестра, той е навърно въ по-деликатно и по-мъчно нравствено положение, откогато би билъ ако са съединѣше съ мома бѣдна като него. Разбира се, че единъ сиромахъ човѣкъ, ожененъ за богата жена, не ще може да ѝ заповѣдва и да я има като слугиня, нъ ще бѣде принуденъ ще не що да ѝ угождава и да са влада повече по нейната воля. За туй, като са введе зестрата, състояніето на жената зе да става по-добро и тя зе да са освобождава отъ неограничената властъ на мъжа.

Въ старитѣ времена у варварскитѣ народи то бѣше напротивъ: мъжътъ бѣше задълженъ да даде зестра, с. р. той купуваше жена си, както би купилъ нива или друго нѣщо: и тѣй жената не бѣше тогазъ нищо повече отъ една робиня.

Женидбата не бѣше въ старитѣ времена друго освѣнъ продажба. Човѣкъ купуваше жена си, и тя, употребена почти като една стока, прѣминуваше отъ властъта на родителитѣ, или по-добрѣ да кажемъ на бащата, подъ властъта на съпруга си. Това сѣщото са прави йоще въ много диви народи, напр. у Сиккимскитѣ Лепчаси и у Кафритѣ. У тѣзи послѣднитѣ трѣбва да дадешъ нѣколко крави за да имашъ жена. Въ Нова Зеландія споразумѣніето на по-близнитѣ роднини стигаше на тогова, който искаше да са ожени; не му не трѣбваше да са занимава съ расположеніята на бѣдѣщата си жена, да я пита желае ли тя да прѣкара живота си съ него или не, и като дадеше еднаждъ обикновенните дарове на родителите, работата му бѣше вече свършена и той можѣше вече да отведе жена си. Въ много диви плѣмена, особенно въ Австралийскитѣ туземци, родителите продаватъ на бѣдѣщия си зѣтъ младото си момиче, което не е станѣло йоще за женене. У други пакъ продажбата на жената става чрезъ размѣняване, на пр. въ нѣкои Австралийски плѣмена началникътъ на фамилията замѣнява дѣщерите си, плѣменниците си или сестрите си съ жените, назначени за синовете му. Това купуване на жената са намѣрва йоще въ древността. У Евреитѣ, въ времето на патриарситѣ, съпругътъ плащаше на бащата цѣната на дѣщеря му. Мойсей е освѣтилъ тозъ обичай. Цѣната нарѣчена Мокаръ, която законътъ опрѣдѣляше въ нѣкои обстоятелства, като са платѣше, младитѣ са гледахъ

като законно оженени, ако и да е ставало брачното празнуване по-късно.

Въ Германія купуването на жената бѣше много време въ първоначалната суровина; нъ съ успѣха на изравитѣ, съгласіето на съпругата стана нужно. Споредъ закона на Висиготитѣ чистото и просто купуване са замѣни съ капарото (пей), което са даваше като цѣна на годежа, съ което тѣ напомнѣхъ обичая.

Франкитѣ испрвоомъ съпругътъ плащаше една цѣна на родителитѣ на булката, която тѣ раздѣляхъ помѣжду си и съ самата годеница; нъ по-послѣ тѣзи цѣна зе да принадлежи исклучително на съпругата и да състави единъ истинский никяхъ. Сѣщото станѣ и въ други Германски народи. Цѣната, която мъжътъ плащаше, не са гледаше вече освѣнъ като едно подаряване. Отъ друга страна успѣхътъ на изравитѣ като осигорява на жената спокойно живѣяне при мъжа ѝ, той може да поиска дарове или една сума отъ родителитѣ назначена да му помага да поддържа жена си и дѣцата си. Отъ това е произлѣзълъ обичайтѣ да са дава зестра, която е била усановена у Гърцитѣ йоще въ времето на Омира, и този обичай са введе рано въ Латинцитѣ. Въ тѣзи епоха мъжътъ не ставаше притяжател на зестрата, и въ нѣкои случаи жената, баща ѝ и роднинитѣ ѝ искахъ право да я искатъ назадъ въ време на напуцанье. Туй происхождаше отъ това дѣто мъжътъ е естествено подпорката на фамилията. Нему принадлежи най-много длъжността да осигори сѣществуванѣето ѝ. У нѣкои Амазонски плѣмена, най-много у Явараситѣ този, който иска да са ожени, трѣбва по напрѣдъ да хвърли съ лѣкъ на бѣлѣгъ за да покаже, че е доста пѣргавъ и способенъ да са гриже за храната на своитѣ си чрѣзъ ловъ или чрѣзъ риболовство.

Илѣвенъ 25-ий Януарія 174.

Г. К. Коджасевъ.

ОРАНГОТАНГЪ.

Признавами са, че нѣй безъ отвращене не можемъ разглѣжда това животно, макаръ то да не представлява ужасна и отвратителна форма, въ която природата е облякла толкова много свои произвѣденія! Напротивъ,

аво човѣческата форма да е най усъвършена у свѣтътъ, то оранготанга е длъженъ да са почете за най-съвършенъ по наружността си, и по вътрѣшното са и възнигого си устройство на тѣлото, което прилича на човѣка.

Оранготанга принадлежи къмъ тѣзи многочислени породи звѣрове, които са наричатъ *маймуни*. Той е безъ опашка, ходи сѣкога на заднитѣ си шепи, и употрѣбѣва прѣднитѣ намѣсто рѣцѣ. Освѣтъ брата, бакембардитѣ и космитѣ на главата, остапалото мутѣло е голо. Тѣ живѣять въ дѣсогетѣ на общества и семейства, хранятъ са съ плодове, иматъ само по една женска, правятъ си колибки и въ тѣхъ са защищаватъ отъ нападения. Бивали сж примѣри, че човѣци, които са попадали мѣжду тѣхъ, живѣли мирно и любовно,

Уловенитѣ и наученитѣ мѣжду хората оранготанги, навикватъ у порядѣка на човѣческия животъ, като н. пр. постилатъ си за снае, сѣдѣтъ на столъ, крадатъ различни нѣща по пазаритѣ и пиятъ вино съ чаша. Съ една речъ сходството на оранготанга съ човѣка е толкова близко, щото материалиститѣ въ различни врѣмена съ тържество показвали на оранготанга, че могатъ да обеснятъ происхожденето на човѣка отъ звѣръ, а именно отъ маймуна, нежели отъ божественного създаніе; тѣ казвали: „Ето първобитния човѣкъ“ (за оранготанга). Напразно са старали тѣхнитѣ противници да опровергають това мнѣніе, като имъ сж представили грубата и неприятната му физиономія, като несходна съ човѣческата. А на това материалиститѣ противопоставили безобразнитѣ и отвратителнитѣ физиономіи на Лапландцитѣ, Океанцитѣ, Негритѣ и утвърждавали, че човѣкъ въ началото е билъ съвсѣмъ приличенъ на маймуна, но станаль по-хубавъ съ помощта на различни способи. Напразно биле употрѣбѣвани различнитѣ способности на човѣка, за да са отхвърли туй омразно мнѣніе, като н. пр. да рѣтъ на словото, човѣческия умъ и неговото общество. Но материалиститѣ и

това опровергавали, като казвали че и оранготангитѣ живѣли въ общество, правятъ си къщи, ровятъ си умрелитѣ, плачатъ, радватъ са, спятъ на постелки и пр. Езикътъ на човѣка са е съставиль машинално изъ звукове, умътъ му е събраніе на опити и др. При нещасното положение тогава на философіята, никой не е можаль да опровергне мнѣніето на лжепророцитѣ на истекшето и нещасно столѣтіе. Но днесъ при туй образование, то не може одържа критика.

Габрово 21 Февруарій 1874.

прѣвель

Н. М. Ресковъ.

ЩО Е МЛАДОСТЪ?

Що е младостъ? Сладкъ сънецъ,
Въ който юношъ с'нува рай;
Нъ скоро ще съмне денецъ
И ще му обади край.

Що е младостъ? Въвъ пролетѣта
Пеперуда премлада,
Колт' лятка по цвѣтыга
Додѣ ѣ крила градъ свлада.

Що е младостъ? Цървень-бѣль
цвѣтъ,
Дѣт' раздава мирисъ драгъ,
Въ средѣ лъжовній този черъ свѣтъ,
Доръ м' угажда вѣтъръ благъ.

Що е младостъ? листецъ зеленъ,
Накитъ на сѣко дърво,
Доръ прекасне мразтъ леденъ
Живенето негово.

Що е младостъ? Зора мила,
Коя бързо ще пройде,
Въвъ морската дълбина,
И никакъ не ще дойде.

Ще премине златно време,
Като единъ краткъкъ часъ,
Гробъ животѣтъ ще му земе
За всегда щ' остави насъ.

За туй бери, младо момче,
По средѣ цвѣте сладкъ медъ,
Да нѣкога не проплаче
Въ гърдитѣ ти горки ядъ.

Че ще дойде блага старостъ,
Ище настанатъ стари дни,
Ти ще свърши, а не мвдостъ,

Животътъ ти лъжовни.

Загребъ 1874 Януарій.

превелъ
С. Вацовъ.

КОШНА ТИШИНА.

Въ природата всичко е тихо, почива;
Срѣдъ нощъ вече настанъ и всичко ношува;
Отъ тихій пріятній вѣтрѣцъ са люлѣ
Това що безъ него неможе блѣднѣ.

Това сж листата и всичкитѣ билки,
Кои то прѣдставяйтъ зелена земна картина;
Тогава си всичко въ природа почива,
Когато съвсѣмъ са намъ слънце закрива.

Ето че неговъ събрать са явява,
Луната, която на Истокъ изгрѣва;
Тя всждъ распрѣсва заритѣ си блѣдни,
Кои то огряватъ гори и полъни.

Човѣци, животни, растенія, птици,
Тогава почиватъ и сичко е тихо;
И сичко заслава въ дълбоко млчанье
(Когато са хора намиръ въ спанье).

Насити са вече и птичето славей,
Замълкна, почина и неговъ гласъ
Вечъ не са раздава изъ горскитѣ дъбове,
И ето че слънце распрѣсва съ лучитѣ
си мракъ.

А. М. Ташикмановъ.

ИЗЪ ЕСТЕСТВЕННАТА ИСТОРИЯ(*).

Природата никога не е нито помислила да избира човѣкътъ за царь надъ себѣ си. т. е. надъ другите живи същества, защото въ нея съществуватъ голѣмо множество животни, кои то сж съвсѣмъ вредителни за тоя царь и за неговиятъ животъ. Така, наприимѣръ, въ природата съществуватъ множество паразити (глисте, бжъхи, вжшкни, дървеници и др.), кои то са хранатъ отъ човѣческото тѣло и кои то пиятъ човѣческата кръвь. Ако човѣчеството и да употребява противъ дървениците стотина срѣдства и ако и да са старае съ сичките си сили да ги унищожи изъ нечистите къщи, то неговите старания и до днесъ още оставатъ напразни. Единственниятъ неприятели на тие кръвопийци е чистотата. Случва са и така, што най-ягвиятъ човѣкъ да стане жертва на оние нищожни червеци, кои то са наричатъ глисте (паразити) и кои то са хранатъ отъ оние ѣденета и пиенета, отъ кои то са храниме и ние. Много прекрасни мѣстно-

сти сж станале необитаеми само за това, защото по тѣхъ живѣятъ различни паразити, кои то не даватъ на човѣкътъ да живѣе мирно и кои то сж за него много по-вредителни, нежели чумата и холерата. Трѣба да знаете, че въ Африка съществува една муха, която са нарича це-це и която употребява говѣдата за твърде късо време. Презъ нѣкои години овцете умираатъ отъ жртоглавие. А знаете ли вие отъ какво произхожда тая болѣсть? Въ главата на овцата са появява такавъ единъ червекъ, който ѣде мозжкътъ ѝ и който са нарича мозговецъ. И така, паразитите сж вредителни по слѣдующите причини: 1) тие ослабаватъ човѣка и убиватъ неговите сили, защото са храватъ отъ кръвьта му и отъ тѣлото му; 2) защото нагнояватъ онова мѣсто, на което сж са събрале да живѣятъ; 3) защото съ своите движения произвождатъ болки. Въ Кардофанъ една година била заражена почти сичката армия съ келъ. Красната така сжщо произхожда отъ паразити. По най-вредителното за човѣкътъ насѣкомо е гжсеницата, която извѣжда на дърветата листата и която твърде чѣсто опустошава и оспромашава цѣли страни. Има и такива гжсеници, кои то сж твърде ядовити. Ситните косамци на тие гжсеници са отдѣлятъ отъ тѣлото на животното, падатъ на овцете, на кравите и на човѣкътъ и произвождатъ вжспаление. Ако добитакътъ ги извѣде заедно съ тревата, то му отичатъ вжтрѣшностите и той умира. А какви мъчения произвождатъ комарете! Лапландецътъ не може да извѣде нито единъ задакъ хдѣбъ и да не погжлне нѣколко комара. Предъ вечеръ ни единъ лапландецъ не смѣе да извѣзе вжнъ, защото устата му и носътъ му са напжлватъ съ комаре. Числото на тие комаре е до такава степенъ голѣмо, што тѣхните стада прилпчатъ на гжстъ облакъ. Въ топлие тропически страни хората не смѣятъ да дѣгнатъ на повърхността на земята подъ откритото небе, а зараватъ са въ земята и оставятъ вжнка само главата си, която са обвива съ платно. Не по-малко е опасна за хората и за добитакътъ така нарѣченната щржкъ-муха, отъ която щржклѣятъ говѣдата. Говѣдата са боятъ да же отъ нейното бржнчанье. Шомъ тие животни чуятъ гласетъ на тая муха, то бѣгатъ и скачатъ въ водата. Въ Америка съществува и такава щржкъ-муха, която напада даже и на хората. Скакалците така сжщо вредатъ на човѣчеството твърде много. Тие хвжрчатъ като облаци и опустошаватъ цѣли царства. Тие облаци иматъ твърде чѣсто 50 вжрста (десетъ, часово разстояние) дължина и 20 вжрста (четири-часово разстояние) широчина. Трѣ-

* Глед. „Училище“ за 1873 г. N. 5.

ба да ви каза и това, че слѣдъ тие вредителни животни дѣтатъ цѣли стада различни пиленца и унищожаватъ ги безъ сжжаление. Косерете сж най-големите неприятелни на скакалците. Когато живиятъ облакъ надие на нѣкое мѣсто, то това мѣсто става черно, чегато е изгорѣло отъ огъвъ. Сичките растенпя са унищожаватъ за нѣколко часове. Освѣтъ това мжртвите скакалци произвеждатъ заразителни болѣсти.

(Продължава са.)

СКРОМНАТА КЪЩИЦА.

Канцеларинтъ Баконъ имаше тол ковъ скромность, колкото и почтенность; царица Елисавета, когато обхождаше провинційтъ на Англія поиска да види къщата на полето, която бѣше направена прѣди нейното вццаряване, и която не бѣше твърдѣ голѣма: „вашата къща е твърдѣ малка, каза му царицата. — Госпоже, отговори Баконъ, моята къщица е доволно голѣма за мене, но това, което ми правите Ваше величество, е твърдѣ голѣмо за моята къщица.“

Прѣвелъ
Димитъръ Ц. Коцовъ.

АНЕГДОТА.

Сѣкиму е познато колко бѣше роскошень Францускій царь Людовикъ XIV; той иждивяваше народинтъ сжкровиша не само за неправедни боеве противъ сѣбѣднѣ си, но по-много съ беззаконній си животъ у безброинитѣ си палати; народтъ осиромаша отъ даноци, които тоя развратенъ царь му налагаше немилостиво. По това врѣме не само женитѣ, но и мжжетѣ бѣха начнали да носятъ зимно врѣме ржкави отъ сжжмоцѣнниа кожи, за да си топлятъ рждѣтъ. Единъ зименъ день двама пріятели като са расхождали изъ Парншъ, срѣшнади тоя царь безъ ржкавъ съ единъ златенъ бичъ въ ржката; единий попиталъ другаря си: какъ ли не е студено на царятъ, като ходи безъ ржкавъ? — Ха! отговорилъ му той, нѣма съмнѣвие, че не ще му би студено, като

Урѣдникъ — Ступанъ Р. И. Валеворъ.

си държи рждѣтъ непрѣстанно въ наши-
тъ джебове.

(Лѣтоструй.)

РАЗНИ.

По какво може да са познае бо-
ята на нѣкои хора и на нѣкои
работи.

** Видишь ли понъ съ разрошиявена ко-
са, съ уплескани дрѣхи и съ киралва ка-
милавка, то знай, че той освѣтъ единъ
киралвъ трѣбпакъ, на дали ще има и на
дали ще може да чете на друга книга. —
Тѣшко и горко на стадото отъ табѣвъ па-
стирь!

** Ако искашь да познаешъ училището
въ едно мѣсто на кой рждъ е, прѣгледай
по вънъ ученицитѣ. — Отъ тѣхното пове-
деніе ти ще познаешъ и титлата на учи-
теля какъ е. — Какъвто е учителя таки-
ва биватъ и ученицитѣ.

** У една община въ училището рас-
крѣтено ли е, нечистота ли е и нѣма ли
си по-нужднитѣ работи за науката, това
показва че неговитѣ общинаре сж или
много проств хора, та не отбиратъ кое
защо е, или сж иишманъ защо сж са ро-
дили, та не искатъ тѣхното потомство за
напрѣдъ да живѣе като свѣтътъ.

** Видишь ли млади момчета, че оби-
чатъ да си поинватъ и да са поскитватъ
тукъ-тамъ изъ кривитѣ пжтеки, нѣмай на-
дежда да вдигнатъ врѣхъ; защото тѣхнин-
тѣ работи още отъ сега вървятъ мѣ-
гляво.

** Видишь ли въ училището дѣте не-
чисто и раскѣсано, знай че майка му се
мързелва жена.

(Лѣтоструй за год. 1870).

— Дѣте. Тате, защо не пѣе нашата ко-
кошка?

— Баща му. Защото е женска.

— Дѣте. Че и мама е жена и пакъ мо-
же да пѣе.

* Нѣкой си учитель запита одного отъ
ученицитѣ си, колко часа има единъ денъ
съ ношгта?

— Двайсетъ и петъ, отговори учени-
кътъ.

— Какъ може, не ли бѣше дваайсетъ и
четири?

— Тѣй, но ти ви каза вчера че денятъ
порасълъ сега единъ часъ.